

ת"א ת"ע פ"ד

מערכת האדם

עא

האדם חרי זה נתקדש קדש קדשים וכו' (שלהי שמיטה ויובל), מלמדנו בזה הרמב"ם כי כל אדם נברא ישר, ורק בקשת החשבונות הרבים מעקמת את הישרות, מי ששומר על ישרותו הטבעית ומתמסר לעבודת ה' מגיע באמת למעלות העליונות.

— עוד אחת נאמר על אדה"ר וצאצאיו: «לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא. וכל המקיים נפש אחת מישראל גועלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא» (סנהדרין ק"ד, מ"ה). היחידות של אדה"ר לא נאבדה לורעו עם ריבוי בני האדם. עדיין כל אחד ואחד מבני האדם יחידי הוא כמו אדה"ר, וכל אחד עולם מלא כמוהו. המצאם של מיליארדי בני אדם אינה פוגעת כלל ביחידותו של כל אחד מהם; המשנה ממשיכה שם: «ולחגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולן דומין זה לזה, ומלך מה"מ הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר ואין אחד מהן דומה לחברו». כל אדם הוא בריאה חד-פעמית, וידע זאת כל אדם; אני עם כוחותי ותכונותי, פרצוף סני וסגולות נפשי יחידי בעולם, בין כל החיים עכשיו אין אף אחד כמוני, בדורות שעברו לא היה כמוני ועד סוף כל הדורות לא יהיה כמוני! ואם כך, בודאי הקב"ה שלחני לעולם כשליחות מיוחדת ששום אחר אינו יכול למלאותה, רק אני בחד-פעמיותי!

די לנו לדעת זאת: היחידות והישרות יש לנו כמו שהיתה לאדה"ר, ואם נהיה ישרים כאשר בראנו האלקים ולא נבקש החשבונות הרבים המאבדים את הישרות, כי אז נמלא את היעוד שהשגחה הטילה על היחודיות שלנו, להשיב אמרי אמת לשלחנו.

*

אדה"ר לא תיקן את העולם. ישרותו לא עמדה לו. הראשון שהתחיל לתקן היה אברהם אבינו ע"ה. הרמב"ם מתאר את התפתחותו בתחילת הלכות ע"ה, וז"ל:

«כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו, ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטפשים ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק בחבונותו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו. וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם טעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם.

ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו, וכיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושיכר הצלמים ותתחיל להודיע לעם שאין

פתיח' חזק-א' זרות וכתוב

צד.

... תשי"ד.

אהובי חביבי,

מכתבך לאחר חזרתך לחו"ל הגיעני לנכון. האמת ניתנה להאמר כי הרבה נהייתי מקריאת מכתבך זה. הנאה זו צמחה משני שרשים: (א) מפני שתוכן הדברים וסגנונם ערוכים בטוב טעם ודעת; (ב) מפני שהנך מתבטא בגילוי לב על הנפתולים אשר בנושמתך. והנני בזה להגיד לך כי לפי דעתי הנפתולים הללו שהנך דן עליהם במכתבך מקודם היא תפיסה מוטעת בענין הגידון. הרושם הכללי המתקבל מדבריך הוא כי זו היא הנחה פשוטה אצלך כי "secular career" היא "double life". למותר להגיד לך כי מעולם לא הייתי מסכים בשום אופן ל-"double life". אמנם מי ששוכר לו חדר בבית לחיות בו חיי תושב, ושוכר לו עוד חדר במלון לחיות בו חיי אורה, בודאי שיש לו double life, אבל מי ששוכר לו דירה בת שני חדרים יש לו broad life not double life. זכורני שבקרתי פעם בירושלים בבית החולים של ד"ר וואלאך שליט"א וראיתיו כשהוא נגש לחולה שהיה עומד להכנס לחדר-נתוח ושאל לו על שם אמו בכדי להתפלל עליו לפני הנתוח. כשספרתי את זה לאחד המיוחד מבין גדולי ירושלים זצוק"ל התבטא "כמה צריך לקנאות ביהודי זה שיש לו חזמנות כל כך גדולה לשמש בלי שרת לכבוד שמים!" הגידה נא לי האמת, אהובי חביבי, האם

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

Perspectives on the Choice of a Career

Rabbi Moshe Bamberger

אמירת פרק תהלים לשלומנו של חולה על ידי הרופא העומד לעשות את
הנתונה, האם זה הוא double life ?

ואתה חביבי יקירי חלילה לך מלראות את עצמך בראי כפול של
חיים כפולים. כל המאריך ב„אחד“ מאריכין לו ימיו ושנותיו. אדרבא,
כל חיך צריכים להיות בבחינת המאריך ב„אחד“ – אחד ולא כפל.
צר לי מאד עליך חביבי אם נקודה זו נעלמת היא מעיניך. חמון נקודות
המפוזרות זו תחת זו בודאי שיש בהן משום דיבוי, אבל אותו המון
הנקודות עצמו כשהוא מסודר מסביב לנקודה אחת העומדת במרכז הרי
זה עגול אחד. זו היא, חביבי, חובתך בעולמך להעמיד במרכז חיך
את ה„אחד“ ואז אין עליך לדאוג כלל לכפלות. כל נקודה חדשה שתרכוש
לך רק תרחיב את העגול אבל האחדות אינה זזה ממקומה. מצטער אני
על שלא הבנת את כל זה עד עכשו. ומתוך צערי הנגי דן אותך לכף
זכות כי רק מצב רוח של רגע שם בפין את הדברים אשר דברת במכתבך.
חזק ואמץ חביבי, עלה והצלח יקירי, ורכב על דבר צדק ועשה את כל
הצלחותיך לבסיס לריבוי כבוד שמים.

המתפלל להצלחתך

יצחק הוטנר

Perspectives on the Choice of a Career

Rabbi Moshe Bamberger

חובות שער הבטחון, פרק ג הלבבות שיט

והשמישים בעבודת האדמה. ומהן סיבות יש בהן יגיעה וטורח, כעיבוד העורות, והוצאת הברזל והנחושת [והעופרת] מן מוצאיהם, וזיקוק הכסף בעופרת, וגשוא המשאות הכבדות, ולכת בדרכים רחוקים תמיד, ועבודת האדמה וחרישתה, וכיוצא בהם. ומי שהוא מבני אדם חזק בגופו וחלש בהכרתו ראוי לו מהן מה שיש בו מן היגיעה, כפי שיכול לסבול, ומי שהוא חלש בגופו והכרתו חזקה, אל יבקש מסיבות הטרף מה שמייגע גופו, אך יטה אל מה שיהיה קל על גופו ויוכל להתמיד עליו, ולכל אדם יש חסץ במלאכה או סתורה מבלתי זולתה, כבר הטביע האל לה בטבעי אהבה וחיבה. וכן בשאר החיים, כמו שהטביע בטבע החתול צידת העכברים, ובטבע הנץ צידת מה שראוי לו מן העוף, ובטבע האיל צידת הנחשים. וכן יש מן העופות שיצודו הדגים לבד, וכן בטבע מין ומין ממיני החיים נטייה ותאוה אל מין ממיני הצמחים והחיים, הוטבע עליו

ל ב מ ו כ

מאחר שה' הוא המפרנס של האדם, ועל האדם לעסוק בצרכי פרנסתו רק כדי לקיים בזה את רצונו ה', בידו לבחור לעצמו מקצוע שיש לו נטייה אליו ושהוא נוה לו. וגם אם למעטים אין לו מקצוע זה די פרנסתו, אין לו צורך ולא תועלת לעבור למקצוע אחר, שהרי לא המקצוע הוא המפרנס אותו, אלא ה' הוא המפרנס אותו, ואם רצונו ה' לפרנס אותו יותר בריות, בידו ית' לעשות זאת גם ע"י אותו המקצוע שהוא בחר לעצמו. — ההתעסקות בפרנסה מתוך השקפה זו, לא רק שאין היא עומדת בסתירה עם הבטחון בה', אלא היא אף נחשבת למצוה, שה' משלם עבורה שכר.

ומאחר שהוכחנו כי מחובת בני האדם לחזר אחרי אמצעים שיתפרנסו על ידם, נבאר עתה כי אין האדם חייב לחזר אחר כל אחד מאמצעי הפרנסה הכאים לידו, אלא בידו לבחור לעצמו את אותו האמצעי שהוא מתאים ביותר לתכונותיו. שהרי אמצעי הפרנסה רבים הם, ישנם כאלה שהם קלים, ומעונים רק מרחת, מועפת, כגון מסחר בחנות, או מלאכה הטעונה רק מעט מרחת, כגון החייטות, הרקמה, הכתיבה, החסנת סחורות, ותווך קבלנים ופועלים לעבודת חקלאות. וישנם אמצעי פרנסה הטעונים יגיעה וטרחת, כגון עיבוד עורות, חציבת הברזל והנחושת מהמכרות, זיקוק הכסף ע"י עופרת, מעינת משאות כבדות, נסיעה תמידית בדרכים רחוקות, עיבוד האדמה וחרישתה, וכיוצא בזה. ואותו אדם שגופו חזק ושכלו חלש, מתאימים לו אמצעי פרנסה הטעונים יגיעה גופנית כפי שהוא יכול לסבול. אבל מי שגופו חלש ושכלו חזק, אל יבקש אמצעי פרנסה המייגע את גופו, אלא יבחר לעצמו אמצעי כזה שחזק קל לגופו, שיוכל לעסוק בו תמיד.

ולכל אדם יש תשוקה ונטייה למקצוע או למסחר מסויים, יותר מאשר למקצועות וענפי מסחר אחרים, מפני שחאל המביע בו אהבה וחיבה לאותו מקצוע או מסחר. וכן הוא גם אצל שאר בעלי החיים, בכל אחד המביע ה' נטייה מסלו. למשל, לחתול נתן ה' טבע לצוד עכברים, לנץ נתן ה' טבע לצוד עופות, לאיל נתן ה' טבע לצוד נחשים, וכן ישנם עופות הצדים רק דגים. וכן נתן ה' לכל מין ומין מבעלי החיים נטייה ותאוה אל אחד ממיני הצמחים ובעלי החיים, כדי שנטיה זו

הלכות

שם הכתוב, ט"ז ג

חובות

שכ

להיות סיבה למונו, ותכונות גופו ואבריו ראויין לדבר התוא, כשה הארוך והשוק הארוך לעוף, שהוא צד את הדגים, וכשן והצפורן החזקה לארי, והקרנים לשור ולאיל, ואשר תוכן מונו מן הצמח לא ניתן לו כלי הציד והסרף. ועל הדמיון הזה תמצא מידות בני אדם וגופותם מוכנות לסחרות ולמלאכות. ומי שמוצא כמידותיו וטבעו כוסף אל מלאכה מהמלאכות, ויתיה גופו ראוי לה, ויוכל לסבול את טרחת, יחזור עליה וישים אותה סיבה להכאת מונו, ויסבול מתקה ומרירותה, ואל יקוצ כשיימגע ממנו חמרף בקצת העתים, אך יבטח באלהים, שיספיק לו טרסו כל ימי חייו. ויכוין בטרדת לבו וגופו בסיבה מן הסיבות והסיבות עליה, לעמוד במצות הכורא, שצויה האדם להתעסק בסיבות העולם, כעבודת האדמה וחרישתה וזריעתה, כמו שכתוב (בראשית ב טו): ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ולהשתמש בשאר בעלי חיים בתועלותיו ומונויו ובנין המדינות ותכנת המונות, ולהשתמש בנשים ולבעול אותן להרבות הזרע, ויהיה נשכר על כוונתו בהם לאלהים בלבו ומצפנו, בין שיוגמר לו חפצו בין שלא יוגמר לו חפצו, כמו שכתוב (תהלים קכח ב): יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ואמרו רבותינו,

לב טוב

תהיה חאמצעי למחיתו. והתאים ה' את מבנת הגוף והאברים של כל טין ומין מבעלי החיים לנטיה שלהם. למשל, לעוף חצד דגים ברא ה' פה ארוך ושוקיים ארוכות, ולאריה הגוזן מרריסת חיות, ברא ה' שיניים וצפרניים חזקות. ואילו לבעלי החיים הגיוונים מהצמחים לא נתן ה' כלי ציד וטרף.

ובדומה לדוגמה זו תמצא, שכל אדם מסוגל למקצוע או מסחר מסויים, בהתאם למדותיו ומבנה גופו. ומי שמוצא במדותיו וכמבעו תשוקה אל מקצוע מסויים, וגופו מתאים אליו, והוא מסוגל לסכול את היגיעת הדרושה למענו, יחזר אחרי אותו מקצוע, ויעשה אותו אמצעי להשגת מחיר, ויעסוק בו ברצון, בין כשהוא מצליח בו ובין כשהוא לא מצליח בו, ולא ימאס בו גם אם לפעמים אין לו ממנו די פרנסתו, אלא יבטח באלהים שימצאו לו את פרנסתו כל ימי חייו.

וכאשר מחשבותיו וגופו עסוקים כאחד מאמצעי הפרנסה, או בהשתדלות להשיג אמצעי זה, תהיה כוונתו לקיים את מצות הכורא שצויה לאדם לעסוק באמצעים נשמיים לשם עיבוד האדמה, חרישתה וזריעתה, כמו שכתוב (בראשית ב טו): ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ושצויה להשתמש בשאר בעלי החיים גם לצרכיו ותזונתו ולכניית מדינות והכנת מזון, ושצויה לשאת אשה כדי להוליד בנים. — וכשהוא טכונ כדברים אלה לשם שמים, הוא יקבל שכר על זה, בין אם הוציא את שאיפתו לפועל, ובין אם לא הוציא את שאיפתו לפועל, כמו שכתוב (תהלים קכח ב): יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב

פתחי לב

(נח) ושצויה להשתמש בשאר בעלי החיים וכו' ולשאת אשה, כמו שנאמר (בראשית א כח): ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים שרו ורבו (מלאו את הארץ וכבשוה ורדו ברגל הים ובעוף השמים ובכל החיה הרומשת על הארץ. (המלקט)

Perspectives on the Choice of a Career

Rabbi Moshe Bamberger

חובות שער הבטחון, פרק נ"ד הלכות שכא

זכרונם לברכה (אבות ב יב): וכל מעשיך יהיו לשם שמים. ויהיה בטחונך באלהים שלם, ולא יזיקנו הסיבוב על הסיבות להבאת טרפו בהן מאומה, כשהוא מכוין בהן בלבד ומצפוננו לשם שמים. ואל יחשוב, כי טרפו מועמד על סיבת ידועה, ושם תימנע הסיבה והיא ממנו. לא יבוא בסיבה אחרת, אבל יבטח על האלהים בטרפו, וידע, כי הסיבות כולן אצל הבורא שוות, יטריסוהו בגנה שירצה מהן ובעת שירצה מאיזה ענין שירצה, כמו שאמר הכתוב (שמואל א יד ו): כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט, ואמר (דברים ח יח): כי הוא הגותן לך כח לעשות חיל, ואמר (זכריה ד ו) לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות.

פ ר ק ד

גבל הדברים שחייב המאמין לבטוח בהם על הבורא, יתעלה, כוללים אותם שני מינים: אחד מהם — דברי העולם הזה, והשני — דברי העולם הבא. ודברי העולם הזה יחולקו לשני חלקים: אחד מהם — עניני העולם לתועלת העולם הזה, השני — עניני העולם לתועלת העולם הבא. ועניני העולם לתועלת העולם הזה יחולקו לשלושה חלקים: אחד מהם — תועלות בוסו

ל ב ט ו ב

לך, ואמרו רבותינו ז"ל (אבות ב יב): וכל מעשיך יהיו לשם שמים. ובטחונך באלהים ישאר שלם, ולא יפגם במאומה כזה שהוא משתדל להשיג אמצעים שיתפרנס על ידם, אם הוא מכוון בלבד ובמצפוננו לעשות זאת לשם שמים.

ואל יחשוב האדם כי פרנסתו תלויה באמצעי טמויים, ושם יעדר ממנו אותו אמצעי לא תבוא פרנסתו ע"י אמצעי אחר, אלא יבטח על האלהים בפרנסתו, וידע כי כל האמצעים שוים אצל הבורא, ובידו לפרנס אותו ע"י איזה אמצעי שירצה, ובכל זמן שירצה, באיזה אופן שירצה, כמו שאמר הכתוב (שמואל א יד ו): כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט, ונאמר (דברים ח יח): כי הוא הגותן לך כח לעשות חיל, ונאמר (זכריה ד ו): לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות.

פ ר ק ד

שכעת הדברים שהאדם חייב לבטוח בהם על ה', וביאור הבטחון הנכון שיש להשתמש בו בכל אחד משכעת הדברים הללו.

הדברים שהאדם המאמין בה' מחוייב לבטוח בהם על הבורא ית', כוללים שני סוגים. — סוג אחד הם דברים הנמצאים בעולם הזה. והסוג השני הם דברים הנמצאים בעולם הבא. — הדברים הנמצאים בעולם הזה נחלקים לשני חלקים. חלק אחד הם דברים הנמצאים בעולם הזה המביאים תועלת בעולם הזה, והחלק השני הם דברים הנמצאים בעולם הזה המביאים תועלת בעולם הבא. — הדברים הנמצאים בעולם הזה המביאים תועלת בעולם הזה נחלקים לשלושה חלקים. חלק אחד הם דברים שיש בהם תועלת לגופו בלבד. החלק השני הם דברים